Ч. 18 (12.674). Львів, вівторок 27. січня 1931. Оплата поштова заплачена готівкою. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ. Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і Канаді 1 долар, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

„Пацифікація".

Промова М. Галущинського на засіданні адміністраційної комісії сойму дня 20. січня 1931 р. у дискусії над справою т. зв. пацифікації Сх. Галичини.

(Продовження.)

Не можна заперечити, що від часу прилучення українського народу до польської держави аж по час пацифікації були чини революційного характеру. Вони як додаток до голосів і виступів леґальних чинників вказували виразно на анормальні відносини, серед яких приходиться жити українському народові. Тимчасом пан референт повторює далі тезу сумнівної вартости про те, що вина за всі вияви незадоволення спадає на деяку частину укр. громадянства і, входячи в характеристику істнуючих відносин, бачить і стверджує задоволення українського народу, ідилю, що панує між польським і українським населенням. Тільки український політичний провід каламутить спокій, закаламучує тишу, і то не як виразник і речник мас, а тільки як вислів думок певних ґруп і ріжних підозрілих впливів. Вирозумілість і зичливість польського громадянства йшла, на думку референта, так далеко, що не можна занотувати ні одного випадку визову або профанації українських національних і культурних та церковних свят польським громадянством, не було нападу на установи, не було нищення українських національних памяток. Як на виїмок вказує на те, що запальна польська молодь, реаґуючи на знищення таблиці Шайнохи на будинку одної з польських ґімназій у Львові, покінчила свою демонстрацію вибиттям шиб у кількох українських установах. Зрештою, поліція з великою напругою сил не допустила до дальших демонстрацій. Видно, позабув п. референт про цілу низку погромних демонстрацій з попередніх літ. Коли їх можна би оправдати тим, що вони викликані певними демонстраційними актами з української сторони, то вже зовсім не найдемо оправдання там, де польські виступи були самочинні. А таких випадків ми можемо назвати дуже багато, де українські національно-культурні та церковні свята були профановані одиницями, цілими гуртами або орґанізованими частинами. Перед двома роками спрофановано свято Йордану в Городку; відомий погром в читальні у Винниках підчас вистави, добре відомі напади „Стшельца" і безпокоїння ним українського населення в його культурних домівках і в часі ріжних святочних обходів. А коли були випадки ушкодження або збезчещення польських памяток, і то невідомими одиницями, а тільки польські кола відносили це з правила на рахунок українських рук, такі випадки стрічалися завжди з однодушним осудом української преси й українського громадянства, чого з польської сторони ніколи не було під адресою власного громадянства, зокрема молоді студентської, орґанізованої в „Стшельцу." Нема одного більшого цвинтару або братньої могили у нас, де не підрізано би хреста або не ушкоджено памятника по поляглих за волю свого народу. Чимало було інтерпеляцій в справі нарушення спокою ідейних борців українського народу (Лисоня, Ключ, Маківка) поліційними органами. Як далеко посувається нетерпимість під цим оглядом, нехай послужить факт з останніх днів. Читальню в Кривенькім, гусят. повіту розвязано на днях, а мотивом розвязання було: переступлення постанов статута тим, що члени читальні брали участь в Богослуженні за поляглих на стрілецькій могилі в Товстенькім.

Прийшли вкінці події останніх місяців. Почалися густі підпали збіжа і стирт. Хто був справником тих каригідних вчинків у дуже великій частині, до нині невідомо, бо доходження пішли не в напрямі пошукування за винними, а в зовсім іншому. Сам п. референт стало говорить про невідомих справників, констатує раз-у-раз, що населення спокійне й невинне, а проте застосовано до нього, до його життя, здоровля і майна, до його культурних добутків і вислідів та проявів культурної праці такі методи, яких ніяким робом не можна підтягнути під поняття правового виступу влади проти громадян держави. Пан посол Стронський у своєму рефераті, а тепер ви, панове, своїми голосами наводите проти моїх слів і твердженъ „Сурму", котра виразно бере всі випадки т. зв. саботажу (бо хіба підпали приватного майна не можна назвати саботажами) на свій рахунок і зазначує, що за кожним випадком був приказ УВО. Перш за все мусимо сказати, що тих чисел „Сурми" ніхто з нас не бачив. Тільки ви маєте їх у руках. Всеж таки, спираючися на ваших словах, можна догадуватися, що це робиться ex post і може для певних цілей. Які наміри руководили тими, що це писали, нам невідомо. Зачуваємо тільки з американської преси, що це робиться для виказання певної діяльности, щоби таким робом впливати на збільшення фондів для дальшої діяльности. Зате певно можемо сказати, що наші відомости говорять нам зовсім щось інше. Коли навіть певна частина підпалів була спричинена військовою орґанізацією, то напевно великий відсоток актів підпалу йде на рахунок свідомої провокації, а далі й на рахунок спекуляції власників збіжа. Це ствердив навіть львівський воєвода на пресовій конференції у Львові. Панове не вірять цьому й підносять крик проти моїх слів. А як пояснити в такому випадку часті й густі пожежі стирт і збіжа в тому самому часі на чистих, корінно-польських етноґрафічних територіях?

Як я уже згадав доходження влади не пішли в напрямі пошукування винних. Натомість почулися голоси спершу в великій частині польської преси, а далі за нею і серед польського громадянства, в яких залунало бажання відплати на адресу українського громадянства аж до повного розгрому цілого українського життя. Пан референт згадав тільки про віче в Тернополі, на якому спокійніші одиниці не могли навіть прийти до слова. Ще додамо, що не тільки одно таке віче відбулося в Тернополі. Їх скликувано скрізь. Скликували ріжні орґанізації „оборонців", політичні то-що. Скликували під всяким претекстом. Скликували перед пацифікацією і в часі її найбільшого розгару. А голос всіх віч, аж до віча студ. молоді високих польських шкіл у Львові вже в жовтні 1930 р. не містили нічого проти виновників, а зате резолюції були звернені проти цілого народу, проти його життя, проти його установ державного й приватного характеру.

Витворене положення приневолило українські політичні чинники до поважної застанови зараз з кінцем серпня і початком вересня. Питаєте панове, чому так пізно? Зовсім проста відповідь. На час ферій відповідальні чинники порозїздилися, а коли ферії кінчилися, в тій хвилині вийшла постанова занятися положенням і поробити відповідні кроки перед адміністраційною владою. Тим більше, що до наших слухів доходила відомість, що є рішення влади про стосування гострих засобів, але „Тарґі Всходнє", які мали тоді місце у Львові, наказували з огляду на побут чужинців відложити острші засоби на час після 15. вересня.

Спершу інтервеніювали ми перед місцевими чинниками, доказом чого наші делеґації у панів львівського й тернопільського воєводи. Ми представляли положення, звертали увагу на те, що ніщо не робиться, щоби стримати підпали, а зовсім спокійно толерується польські голоси, що накликують до відплати й реванжу на адресу українців. Львівський воєвода, в якого був я і пос. Целевич, поставив до нас домагання осуду цілої саботажної акції. І хоч ми виразно відсепаровувалися від всякої нелеґальної акції, а проте сказали, що візьмемо це під увагу й представимо справу управі партії. Вказали, що осуджуючи українську сторону, участь котрої і так не є доведена, будемо мусіти осудити також виступи польської сторони, а також і ті кроки влади, що замість лагодити, погіршують і так страшне положення.

У статтях „Діла", „Нового Часу" і інших українських часописів почалася кампанія проти підпалів. Вкінці вийшла відозва трьох українських партій: У. Н. Д. Обєднання, радикалів і соціялістів, в якій ясно й виразно осуджено підпали й відклонено від себе й репрезентованого ними громадянства відповідальність за діла невідомих справників.

А проте стали до нас доходити перші страшні вісти про пацифікацію. Треба було вже інтервеніювати у Варшаві. У інтервенціях брав я головно участь, крім мене голова Обєднання, д-р Д. Левицький, який був раз у Варшаві в мін. внутр. справ, а раз у Львові в воєвідстві. Коли ми перший раз приїхали до Варшави, так мали рішуче переконання, що форма, в якій переводжено пацифікацію, не тільки не подиктована варшавською владою, але напевно їй невідома, що це надужиття нижчих місцевих орґанів. Ми були певні, що здобудемо не тільки послух, але й осягнемо те, що пацифікація буде спинена, а натомість буде заряджене те, що лежало в спільному інтересі, тобто розшук винних і їх покарання без огляду на те, хто він не був би. Треба признати, що нас вислухувано, що за кожним разом діставали запевнення, що пацифікація вже на укінченні, або навіть закінчена. Ставлено деякі застереження щодо подаваних нами вістей, в одному місці у Львові сказано, що те, що дїється, є радше гротескою, а не надужиттям влади. Всеж таки виходили ми з певного рода заспокоєнням, що буде покладено кінець тому страшному процесові пацифікації, який на місці відбувався.

(Покінчення буде.)

З життя українців на Буковині.

Не закладають рук.

Не зважаючи на несприятливі умовини, на денаціоналізаторські тенденції румунського уряду, на відсутність українських шкіл, на нагінку шовіністичної румунської преси — українці на Буковині не закладають рук, а працюють у найріжнородніших ділянках національного життя. Освітньо-культурні товариства працюють невтомно, зокрема товариство „Українська Бесіда" поширюється по багатьох селах. Академічні товариства засновують курси для неграмотних, а „Жіноча Громада" веде жваву орґанізаційну роботу серед жіноцтва. Дуже добре розвивається музичне товариство „Кобзар", працює інтенсивно в ріжних спортових секціях заслужене й популярне спорт. т-во „Довбуш". Словом: буковинські українці, не зважаючи на важкі перепони, не попали в зневіру і ведуть широку орґанізаційну роботу на освітно-культурному й політичному полі.

Доповняючі вибори у черновецькому повіті.

Після смерти посла Пістінера (соц.-дем.) розписано доповняючі вибори в черновецькому повіті включно з містом Черніївцями на день 29. січня 1931. Українська Нац. Партія відбула в дні 27. грудня 1930 свій повітовий зїзд у Чернівцях, на якому проголошено кандидатом на вільний посольський мандат д-ра Ореста Шкрабу. Соціял-демократична партія поставила своїм кандидатом б. посла до австрійського парляменту, румунського соц.-дем. Іеорґія Ґріґоровича. Тому, що Ґріґорович має в черновецькому повіті немалу популярність, становище українського незалежного кандидата доволі важке.

Новий український орган.

Нам прислано кілька чисел нового українського орґану на Буковині, соц.-дем. тижневика „Нове Життя", що появляється в Чернівцях від 1. січня ц. р. „Нове Життя" є офіціяльним орґаном української соц.-демократичної орґанізації і веде завзяту кампанію за вибором посла Ґріґоровича.*)

*) При цій нагоді замітимо, що вже близько два місяці не одержуємо ніяких українських часописів з Румунії, зокрема українського „Часу".

—o—

Політика і культура.

Промова посолки М. Рудницької на бюджетовій комісії сойму при розгляді бюджету мін-ства освіти в дні 14. січня ц. р.

(Докінчення.)

ВИХОВАВЧИЙ ІДЕАЛ МІНІСТРА.

На закінчення я хотіла би пригадати п. міністрові його обіцянку, яку дав нам перед роком тут на бюджетовій комісії. А саме. 16. січня 1930 року п. міністр сказав, що на освітній комісії займе становище до шкільництва націон. меншин. На жаль ми досі не довідалися, яке є становище п. міністра до справи українського шкільництва. Наші вимоги, спрецизовані у низці внесків, зголошених в часі минулої каденції, не тільки не діждалися позитивного полагодження, але навіть ділового розгляду їх на комісії. П. міністр тримається у справах шкільництва меншин тактики багатомовної мовчанки. Замісць слів прийшли діла у виді ліквідації 3-ох українських гімназій і декрету, який унеможливлює нам на 7 літ вносити декларації за українською школою. Чи маємо вважати ці діла реалізацією програми п. міністра? Чи може маємо вірити заяві п. міністра, яку він склав в одному інтервю, з нагоди зачинення українських гімназій, що „не задумує нищити української культури і що йому залежить лише на вихованні молоді в державному дусі“.

Ідеал державного виховання, як головний постулят, висунув п. міністр вже раньше в кількох своїх енунціяціях, м. і. у свому відчиті у Вильні осінню 1929 року. Тоді п міністр сказав: „Не можемо і не хочемо вимагати від шкіл і інших виховавчих інституцій у Польщі, щоби вони виховували німців або українців на поляків та евангеликів чи православних на католиків. Але маємо право і обовязок жадати цілком категорично, рішуче і консеквентно, щоби всі форми і всі публ. виховання, які функціонують на терені нашої держави, у згідливому змаганні працювали над покладенням у серцях дітвори і молоді сильної підвалини під розквіт і могучість Польщі“.

Не буду спорити над тим, який ідеал має глибші неперeминаючі вартости, ідеал виховання національного чи державного. Там, де поняття „національний і державний“ покриваються, де границі держави обіймають один нарід, де держава є еманацією народу і є тою організаційною формою, яка дає народові повноту розвитку, там національне виховання є майже рівнозначне з державним і боротьба за те, чи виховання має бути „національне“ чи „державне“ стає радше проблемою становища одиниці до держави, як форми суспільної організації. Без порівнання важчою є справа, коли держава обіймає у своїх границях ріжні національности і — що більше — коли вона не є твором добровільної згоди цих національностий.

Ще труднішою справа, коли держава не бере під увагу індивідуальних питоменностей і елементарних потреб народів, які входять у склад держави, коли під державою розуміється не загал громадян, але пануючий нарід, коли держава є запереченням змагань якогось народу, коли творчі перевні у народі не можуть у даній державній організації свобідно розвиватися і наслідком того нарід мусить відчувати ту державну організацію як щось чуже і накинене. Маю враження, що пан міністр залагодився з цією проблемою державного виховання в нечувано упрощений спосіб, який не зраджує зрозуміння вікового історичного розвитку польсько-українських відносин, (і то спеціяльно на нашому терені). який не свідчить про знайомість історії останнього десятиліття ані про знайомість нинішних відносин на землях, на яких живе українське населення. Зважуюся твердити, що в даних політичних відносинах, при даній меншиневій політиці уряду, завдання, яке поставив собі п. міністр освіти, є Сизифовою працею, а проблема сполуки виховання у національному українському дусі з вихованням у дусі польської державности є квадратурою кола.

Чейже школа не є ізольована від життя, молодь знає, що довкола неї діється, знає, в яких умовинах живуть батьки, знайомі і ціле українське громадянство. І якщо п. міністр хоче осягнути свою мету, то повинен передовсім переконати панів із міністерства внутр. справ, що вони своєю політикою а пріорі виключають можливість защіплення у серця української молоді польського державного патріотизму.

Саме в останньому часі польське громадянство святкувало 25-ліття шкільного страйку, а на чолі комітету того свята стояв п. міністр освіти. Дозвольте спитати, чи нинішні керманичі народньої освіти в Польщі є вірні гаслам, в імя яких польська молодь боролася за свою школу, за національну, а не державну школу, 25 літ тому? У маніфестах тої молоді читаємо: „Кожний нарід має право мати таку школу, яка відповідала би його національним, культурним і моральним потребам“. І дальше: „Домагаємося польських шкіл з польською мовою навчання і польською адміністрацією з застереженням права основувати національні школи всіляких типів. Однаково польська національність, як і кожна інша, повинна мати право посідання шкіл, які відповідають її культурним потребам, при чому школи з однаковим умовим рівнем повинні мати однакові права“. І дальше: „Жадаємо знаціоналізування шкіл. Кожна національність повинна мати право основувати школи з власною мовою навчання. Керманичами і вчителями в усіх школах повинні бути люди тої самої національности, що й учні. Жадаємо скасування всіляких процентових обмежень; усі без огляду на віроісповідання, національність і походження, які хотять учитися, повинні мати свободу вступу до всіх шкіл“.

Чи реалізація цих гасел у відношенні до молоді національних меншин не була би єдиним достойним вшануванням роковин геройських змагань шкільної молоді 25 літ тому з чужою перемогою? А саме в 25-ліття шкільного страйку уряд застосував ряд репресій у відношенні до шкільництва українського народу і обдарував нас ліквідацією трьох українських гімназій та „стабілізаційним“ декретом.

З уваги на всі ці факти будемо голосувати проти бюджету.

Новий податок.

Уряд вніс на біжучу сесію сойму проєкт закону про нове оподаткування, а саме: закон про „Державний дороговий фонд“. Вправді цей закон українського населення безпосередньо не обтяжує — тільки в невеликій мірі посередньо, але всеж дає право урядові без окремої ухвали затягати позички до висоти 400 міліонів зол., що відібється рівно на всіх громадянах Польщі. Закон сам собою мав би для нас навіть і деяке позитивне значіння, якби в будучому не поширав тягарів на працюючі наші селянські маси і якби розділ субвенцій на будову доріг і мостів був справедливий. Фактом є, що найгірший стан доріг на Підкарпатті, Волині і Поліссі, тому й пропонований закон цікавить нас найбільше. На покриття видатків „Державного Дорогового Фонду“ передбачує уряд такі впливи в § 2:

1) Оплати від механічних поїздів (автобуси, мотоциклі і пр.), та деяких кінних.

2) Оплати від білетів за переїзд автобусами.

3) Кари за провини проти дорогових приписів з дорогового закона з 7. II. 1921.

4) Оплати від реклям, прибиваних на публичних дорогах за містом.

5) Дотації державного скарбу у висоті, очеркненій в державнім бюджеті на кожний рік.

Як бачимо, інтенцією уряду є обтяжити всі машинові комунікаційні середники, які спільно з дотацією скарбу мають щорку принести около 50 міліоновий фонд на будову й удержання доріг. Щоби виконати зложений плян будови доріг в цілій Польщі, якого кошти мають винести до 360 міліонів зол., вставлено § 3., що дає право урядові затягнути 400 міліонову позичку без окремої згоди законодатних установ. Дня 21. січня ц. р. на спільнім засіданні Комісії Скарбу і Публичних Доріг цей закон більшістю голосів прийнято, що тим самим передрішує ухвалу сойму.

Від Українського Клюбу брав участь у цьому засіданні посол Д. Великанович і забирав слово та зголосив деякі поправки і резолюції. Пос. Великанович спротивився творенню нового закону тому, що обтяження тих, які більше нищать дорогу, передбачує закон з 1921 р., а пропонований закон нині не потрібний. Справу затягнення позички заквестіонував проф. Кшижановський (ББ) та ендеки, до яких промовець прилучився.

Він зголосив поправки на зниження податку від автобусів, що перевозять особи і провіянти на теренах, де далеко до залізниці, а також зниження до 1/6 оплати за білети. Однак ці поправки впали. Зате удержалися українські поправки, що торкалися оподаткування кінних підвод. бо змінено стилізацію через добавку слів „кінні підводи транспортових підприємств“, а також поправка до § 16 — в якім вдалося урятувати частину доходів також для сільських громад, яких державний проєкт не передбачував.

В резолюціях пос. Великанович домагався, щоби вимір кар за комунікаційні провини на дорогах був дуже оглядний, без ніякої злоби та щоби в пляні будови доріг і мостів взяти під розвагу передовсім воєвідства на Підкарпатті та Волинь.

———o———

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 27. СІЧНЯ 1931.

МИКОЛА ЧУБАТИЙ.

До питання про початки української нації.

IV.

Та й руська церква з митрополією на чолі, інституція найбільше консервативна та свідок колишньої політичної єдности „Руської Землі“, вже в пол. XII. в. показує поважні риси розколу. Історія поставлення митр. Клима Смолятича (без згоди патріярха) руками лиш пятьох владик „руської области“ проти волі двох північних епископів вказує нам, що інакше дивилося на владу патріярха українське полудне, а інакше неукраїнська північ. Поставлено там рубом церковно-правне питання автокефалії київської митрополії, до якого негативно поставилися неукраїнські владики, більше (в майбутності) православні, як сам царгородський патріярх.

Усамостійнення української церкви веде згодом під впливом заходу до змагань обєднатися церковно з Римом. У XIII. в. ідея унії з Римом є жива не лиш на західній Україні (рр. 1207, 1214—16, 1246—1247, 1253—4), але й на Придніпрянщині, про що свідчить поява митр. київського Петра Акеровича на ліонськім соборі (1245), завдяки піддержці черниґівських князів. Зате на півночі всякі „схизматицькі“ тенденції української церкви у відношенні до патріярхату не знаходили признання.

Ріжниця гадок при поставленні митр. Клима (1147) не була одиноким доказом церковного роздору. Андрій Боголюбський ок. 1169 р. при життї київського митрополита Константина II. домагається від патріярха поділу київської митрополії на дві, себто утворення окремої митрополії у Володимирі н. Кл. для суздальсько-ростовської держави; лиш рішучий опір патріярха та впливи Константина II. (грека) не допустили вже в II. пол. XII. в. до розділу київської митрополії на руську (київську) і суздальську (володимирську).

В пол. XIII. в. Данило піднимає цей плян руської митрополії, бо на київського митрополита підбирає свого чоловіка (Кирила II.), який до свячення перебуває в Галицько-Волинській Державі. Колиж заходи, щоби звязати осідок руської митрополії з Галицько-Волинською Державою не повелися, а митр. Кирило II., ставленик Данила, переносить свій осідок на північ до Володимира н. Кл., наслідники Данила (мабуть вже Лев та Юрій) висувають в Царгороді справу **окремої галицької митрополії**, яку й основано 1302 р.

Чи й на інших ділянках культурного життя полудневої части давньої „Руської Землі“ зайшли в XII. в. зміни, які зазначують окремішність полудня та півночі — це повинні вирішити дослідники нашої старої літератури та мови.

Повстання **держави Романа Мстиславича** (1199), який обєднав цілу нинішню Україну на захід від Дніпра аж по Вислоку, було фактом, що стверджував не лиш існування першої **чисто української держави, але й нації**. У склад цеї української держави Романа Мстиславича „Самодержця Всеї Руской Земли“ (Іп. 1200), не ввійшла лиш північна частина Лівобережа — князівства без всякого політичного тоді значіння, бо степова смуга була в тих часах незаселеною країною, на всякий випадок без української людности. Правда, творець цеї першої чисто української держави скоро помер, та саме ця обставина, що його твір, не зважаючи на внутрішні заколоти, на посягання інших Рюриковичів та іноземців, а навіть не зважаючи на татарську хуртовину, вдержався, свідчить про глибші основи істнування цеї держави, як династичні інтереси незлюблених боярством Романовичів. Ця перша національно українська держава більше вже звязана з середущою Европою, як з Европою Східною і виказує за Данилового наслідника Льва стільки животних сил, що прилучує до себе Закарпатську Русь (перший раз в історії) та заволодіває пограничну польську Люблинщину; а вкінці хочби і хвилеве посаджения Шварна на литовськім престолі хіба досить виразно говорить про значіння і силу тої першої української держави. Взагалі володіння Льва Даниловича гідне бачнішої уваги істориків, ніж це було досі.

Точка тяжести всестороннього життя й розвитку Руси лиш на якийсь час пересунулася з над Дніпра на захід. Бо як тільки нестало тих причин, що примусили українську націю схоронитися зі своєю культурою на захід, то центр України знову пересунувся над Дніпро до Києва, звідки наші впливи поширюються щораз дальше на полудневий схід.

(Докінчення буде.)

———o———

ВІСТИ З „РІДНОЇ ШКОЛИ".

Звичайний Загальний Зїзд „Рідної Школи" відбудеться у Львові в невідкличному речинці 25. березня 1931 р. Програму оголоситься. Кружки подбають безумовно про статутовий вибір делегатів. З огляду на ювилейний рік кожний Кружок має взяти участь у Загальному Зїзді.

Принято працю Льва Ясінчука „Змагання й досягнення Рідної Школи", яка вже друкується.

Конкурсовий суд зложений з ПП. П. Ковжуна, М. Осінчука та Я. Музикової розглянув проєкти на ювилейну віконну налїпку та відзнаку „Рідної Школи" й признав одноголосно за найліпший проєкт налїпки, який надіслав Святослав Гординський. Його теж нагороджено конкурсовою премією. Натомість на ювилейну відзнаку проголошується поновний конкурс до 15. лютого 1931 р. за першою нагородою 50, а другою 25 зол. Неприняті праці можна відібрати особисто або через повновласника у Головній Управі „Рідної Школи", або їх відішлеться на вказану адресу.

Незабаром відбудеться низка балів у Львові й на провінції. Пригадуємо всім Комітетам обовязок памятати при тій нагоді на „Рідну Школу" в її ювилей пятидесятиліття. Повновласників Кружків „Рідної Школи" дотичного району прохається допильнувати цієї справи.

Прохається всім Вп. Прихильників „Рідної Школи" з краю, щоби посилали свої грошеві датки на „Рідну Школу" виключно на її адресу, а не за посередництвом інших інституцій.

Ухвалою Головної Управи з 16. січня 1931 р. розвязано Старшину Кружка „Рідної Школи" в Комарні з причини узглядлених мотивів, наведених у протесті членів цього Кружка проти неформально переведених Загальних Зборів у дні 7. грудня 1930 р. Цю ухвалу виконано 22. січня ц. р. З тим днем перестала істнувати розвязана Старшина як правний орґан Кружка в Комарні. Аґенди Кружка перебрала до часу скликання Загальних Зборів Головна Управа „Рідної Школи", упрошуючи на свого повновласника д-ра О. Пеленського, а на його співробітників Івана Радовича й Володимира Іваськевича. Подаючи це до загального відома, прохається всіх інтересованих звертатися в справах Кружка в Комарні виключно до нашого повновласника.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ".

До статті „Україна в чужих енцикльопедіях".

Дістаємо лист такого змісту:

З огляду на те, що серед львівських літературних кол появилася думка, немов би я був автором огляду української літератури, поміщеного в новому виданні Енцикльопедії Маєра, мушу заявити, що Редакція цієї Енцикльопедії текст моєї статті, поданої їй до використання, довільно позмінювала, поскорочувала і скориґувала, так, що за явні історично-літературні помилки, неможливости, пропуски та повикривлювані перспективи, виказані в фейлетоні „Україна в чужих енцикльопедіях" і також для мене евідентні, відповідальности на себе не беру. Що-ж до загальної концепції огляду, то вона належить мені і в цьому напрямі я не вповні погоджуюся з критичними замітками автора фейлетону.

Львів, дня 24. І. 1931.

Д-р М. Гнатишак.

Справа Берестя у соймі.

Промова посла д-ра В. Загайкевича, виголошена в часі дискусії на засіданні правничої комісії сойму дня 20. січня 1931 року.

Як тільки зпоза мурів Берестя почали проникати на світ перші, ще не провірені, але дивовижні та застрашаючі вістки, загал, затривожений вже самим фактом берестейських арештувань та цілої їх інсценізації, питав: Невжеж це все можливе? А рівночасно з цим виринуло друге питання: Яке становище до цих жахливих поголосок займе уряд, яке становище займе відтак сойм, зокремаж соймова більшість. Чи правительство знехтує ці тривожні вісти і перейде над ними до дневного порядку, чи радше в інтересі правного стану в державі доведе до якнайскорішого, всестороннього провірення їх та на випадок їх правдивости витягне з цього консеквенції. Думки були поділені. На жаль, нинішній реферат посла Пасхальського і заява п. міністра справедливости всі ілюзії зовсім розвіяли. Ті, яких обовязком було стояти на сторожі права і правовости, ті проти яких є спрямований тяжкий закид Берестя, відхилюються від цієї відповідальности.

Прошу панів, важко працювати нам серед цієї душної атмосфери, важко досліджувати справи, коли зустрічаємося з апріорістичною, зовсім пустословною, безоглядною неґацією навіть найконкретніших тверджень. Таке становище найлекше, але воно свідчить або про солідарність з подіями Берестя, або про брак відваги взяти по мужеськи на себе відповідальність за те, що там сталося. Закиди є сконкретизовані. Отже або вони правдиві, або неправдиві. Третього виходу нема. А вслід за тим треба мерщій та обєктивно перевірити їх, тим більше, що відслонюють вони такий жахливий образ морального упадку і завмертя почуття права, що ніякий чесний чоловік мовчати про це не може. Наказує це політичний розум — а в його імя маємо мабуть право апелювати до правлячих сфер.

Промовець висловлює жаль і здивування, що міністр справедливости вважає можливим відповідати на конкретні закиди словами „кламєш пан". На такій плятформі всяка дискусія замкнена і з таким становищем уряду ніхто обєктивно думаючий погодитися не може. Таке становище дезавує уряд, проти якого ті закиди звернені. Кажуть панове, що внескодавці вибрали невідповідну дорогу, бо до вирішення леґальности судових розпоряджень є покликані тільки суди, та що справ, підлягаючих судові, сойм не має права торкати. Булоб це, прошу панів, тільки тоді слушне, колиб річ ішла про поодинокі відірвані випадки судової практики. Але в даній випадку маємо до діла з вирафінованою системою, маємо до діла з безправними актами на передвиборчому терені. Берестейські арештування були одним з засобів приготування міністерства внутрішніх справ до виборчої боротьби.

Українські посли Целевич, Вислоцький, Ліщинський, Паліїв і Когут були арештовані нібито за злочини, доконані перед місяцями в ріжних посольських промовах в часі виконування посольських мандатів. І якщо вони, не зважаючи на розвязання сойму й утрату свого посольського імунітету, не повтікали та не поскривались, то чиж істнувала небезпека, що вони тепер, себто після їх арештування, повтікають? Чиж можна було побоюватись, що вони щойно тепер схотять намовляти свідків та впливати якнебудь на слідство? А ті польські посли, які стоять під закидом приготування краківського зїзду Центролїву та могутнього маршу на Варшаву, чи їх також поважно торкалася обава втечі? Пром. стверджує, що берестейські келії приготовано заздалегідь для гостей, що заздалегідь зорґанізовано спеціяльну вязничу сторожу з вищих військових із ріжних ґарнізонів та що „перша трапша" була згори зааранжована. Тому не було іншої „державної потреби" унешкодливити тих діячів. Отсими безправними арештуваннями, доверешеними на приказ міністра внутрішніх справ, нарушено основні постанови арт. 97 і 98 конституції та § 164 к. п. Каже п. міністр, що піднесені закиди не мають значіння та не заслуговують на віру, тому, що не підносять їх самі інтересовані посли. Стверджую, що зпоміж берестейських вязнів, бувших українських послів, тільки один д-р Когут вийшов на волю. Інші чотири, а саме Вислоцький, Ліщинський, Паліїв і Целевич сидять до нинішнього дня в тюрмі.

За цілий час їх побуту в Берестю слідство в їх справах не посунулось ані на один крок наперед, не переслухувано ніяких свідків в їх справі, ані навіть їх самих щодо роблених їм закидів, а відтак, після берестейської Голгофти, відставлено кожного з них до вязниць компетентних окружних судів. Колиж увязнення послів було навіть справді оправдане, то чому мало це статися серед цілої безлічі безприміряо брутальних шикан, дошкулювань, прикростей, серед потоптання найпримітивніших струн людського достоїнства? До посла Вислоцького вдерлись умундуровані і неумундуровані функціонарі поліції в год. 1. вночі, валили в двері приказуючи отворити та відразу погрожуючи виломом дверей. Коли їм двері відчинено, впало до мешкання 3-ох поліціянтів в мундурах, 2-х цивільних аґентів, комісар поліції і військовий жандарм. Умундуровані поліціянти не мали звичайних приписаних службових нумерків, які видно заздалегідь усунули зі своїх одягів. Комісар поліції кричав до Вислоцького „зберай сєн, пуйдзєш з нами, юж сєн вшистко сконьчило, маршалек Пілсудскі длужей вас церпєць не бендзє". Авто, яке вночі везло Вислоцького до Берестя, а відтак авто, що по кількох місяцях відвозило його з Берестя до Львова, було рівнож без реєстраційних чисел, які всі авта обовязково мусять мати й оба рази їхали вони з погашеними світлами. Навіщо така таємничість, якої придержується тільки рафінований злочинець при виконанню якогось злочину?

Посол Ліщинський належав до тих щасливих виїмків, що був арештований в день. А саме: в його неприсутности переведено в його хаті ревізію і забрано на поліцію 2-х його синів. Коли він прийшов до хати, надійшли зараз за ним функціонарі поліції, взиваючи його на поліцію. Переконаний, що річ іде про переведену у нього ревізію або про його синів, пос. Ліщинський так як стояв вийшов, аби піти на поліцію. По дорозі запрошено його до авта. Коли їзда на поліцію видалася йому за довгою, запитав, куди саме їдуть,

Україна в чужих Енцикльопедіях. 5)

5. Сучасна історія України в „Британській Енцикльопедії".

„Енцикльопедія Брітаніка" має віддавна власний характер, відмінний від німецьких. Може 24 її томи не є багато більші від 12 томів Маєра, коли зважити, що друк „Брітаніки" великий, свобідно розміщений, а формат „ін кварто" дає багато місця. Англійська енцикльопедія (в цьому останньому виданні вперше зредаґована у порозумінні з Ню-Йорком, отже: англьо-американська) кладе головну вагу на основні загальні огляди, а свідомо зрікається десятків тисяч імен, що не є першорядними, всесвітними зорями. До цих зір належать ті, які можна бачити крізь телескоп обсерваторії, спрямованої на небо безсмертности і ті нинішні, про які повинен знати кожний англьо-американський журналіст.

„Україна" має понад 8 великих шпальт; із цього 2 і пів: геольоґія і клімат; одна — хліборобство і промисл; дві — природні багацтва; одна — археольоґія; одна — історія і одна — історія літератури.

Ось переклад із тої частини, яка найбільше нас цікавить:

„Український нарід походить здебільша від руських іміґрантів з півночі, що втікаючи перед гнетом польських і литовських князів і шляхти, ховалися „поза краєм", де номінально під литовською владою, творили демократичні громади і були відомі під назвою козаків. Уся Україна творила частину польсько-литовської держави аж до 1667 р., коли західня частина над Дніпром відійшла до Росії на підставі договору в Андрусові. Решту втягнула в себе Росія при другім поділі Польщі в 1793 р.

„Великороси" вважали русинів (Ruthenes) приналежними до російської нації, а їхню мову звичайним діялектом. Одначе в половині XIX. в. почався на Україні сепаратистичний рух, звязаний із іменами руського вченого Костомарова та поета Шевченка, яких політичним ідеалом було обєднати всіх русинів, включно із галицькими, в одну українську націю. Цей українофільський рух зростав на своїй силі і став дуже важним чинником у політиці Східньої Европи, головно після вибуху світової війни.

Захитання російської імперії в 1917 р. і розпад габсбурської монархії, здавалося, давали нагоду здійснити цей український ідеал. У березні 1917. пішло формальне домагання до Тимчасового Уряду в Петрограді, щоби визнати українську автономію і 19. квітня українські національні Установчі Збори зібрались у Київі для вибору „ради". Ця Рада перебрала владу в червні і була визнана Тимчасовим Урядом петроградським у серпні. 20. жовтня, одночасно з большевицькою революцією в Петрограді, Рада проголосила Українську Народню Республіку, якої самостійність большевики признали принципіяльно і не протестували, коли Центральні держави згодилися прийняти українських делеґатів на конференції у Бересті Литовськім і підписати з ними сепаратний мир.

„Та в січні 1918 р. ситуація змінилася. У Харкові засів большевицький уряд і прискореним темпом наступав на „компромісову" київську Раду, а Троцький у Бересті Литовськім заявив, що сепаратний мир із Україною доведе до зірвання переговорів із Совітською Росією. Тимчасом з України приходили неясні новини; Центральні Держави потрібували необхідно харчевої допомоги з південної Росії (!), а 9. лютня підписали мировий договір із Українською Народньою Республикою. У доповнюючих договорах, підписаних 12-го цього-ж місяця, Україна згодилася між іншим, постачити збіжжа, тощо, в заміну за мануфактурний крам.

„Підчас того на київський уряд сильно наступали большевики і він звернувся у березні за допомогою до Центральних держав. Німецько-австрійські війська йшли займати Україну, головно з тою метою, щоби забезпечити собі застережені договором харчі, яких було менш як сподівалися. Проклямація німецького ґенерала Айхгорна з наказом до населення, щоби обсівало поля, довела до конфлікту з Радою, розвязаною німцями, які зробили гетьманом України Скоропадського. Після цього настали сильні заворушення між селянством, яке домагалося відновлення Народньої Республики і 30. липня ґен. Айхгорн упав жертвою атентату. У маю прийшло до перемиря з Совітською Росією"

(Продовження буде.)

та на це не одержав ніякої відповіди. І так, пізнім вечором опинився у Бересті. Ні один з арештованих тоді наших послів не знав в хвилі арештування, в чім річ та куди його везуть. Маємо докладні відомости про те, як українських мучеників у Бересті стягали в ночі з т. зв. ліжок, гнали серед побоїв і проклонів до зимних келій, де нещасні жертви змушені були роздягатись до нага, обертатись лицем до стіни, та подавати жандармам поодинокі части свого одягу, які жандарми розкидали по брудній долівці, на те, щоби відтак лайкою приналювати свої жертви до поквапного убирання. Такі ревізії тривали по пів години, або і довше, а протягом того часу інквізити костеніли з холоду. Вернувши до своєї келії, заставали як результат переведеної в міжчасі по келіях ревізії, розкинені сінники соломи і всі інші річи.

Дальше описує промовець сцени переслухування та підписування вязнями всіляких актів, а все це діялося нічною порою, коли тільки вязні пробували заснути. Промовець стверджує, що всі закиди, зголошені іншими опозиційними промовцями, цілком правдиві. Не кілька годин, але кільканацять днів треба би, щоби оповісти все про варварське знущання над вязнями в Берестю. Була тут вже згадка про те, як посла Паліїва огорнено зовсім в якийсь коц і так везено в незнаному йому напрямку, а по дорозі здержувано авто і випроваджувано вязня з авта нібито до розстрілу. Коли посол Вислоцький, який зголосився до лікарських оглядин, вертав від лікаря, дігнав його дижурний капітан, копав на коридорі і бив кольбою револьвера по плечах, та приказав жандармові „вахмістшу, дайце му так, аби венцей не зглашал сен до лекажа, аби тутай здехл в кримінале“. Жандарм виконав приказ і почав валити Вислоцького, коли той почав кричати, тюремний ключник витягнув револьвер і змусив Вислоцького до мовчанки. Целевича засуджено дисциплінарно на темницю за те, що заглянув крізь шпару в дверях на коридор. Посла Лішинського, коли вертав від лікаря, ескортуючий капітан (панок в окулярах) копав ззаду ногами і зневажав найгіршими лайками. Це були не виїмкові одиничні зловживання, але це була система приноровлена до всіх послів.

З окрема українські посли були наражені крім тортур, приноровлюваних до увязнених в Бересті польських послів, ще на шикани окремого характеру. Такі слова, як „ти сьвіньо українська“, „марш . . . . . сину“, „українське билле“ і т. д належали до щоденних окликів вязничої сторожі. Мушу звернути тут увагу на одну важну обставину, а саме на превелику ріжницю, яка заходить поміж вязнем, що відбуває кару, а тимчасово придержаним та зачиненим у слідчій вязниці. Перечитайте собі панове правні мотиви тих статтей карної процедури, а побачите величезну ріжницю поміж правним положенням обох родів увязнень. І коли вязень, засуджений на найтяжчу кару, не перестає бути людиною і не можна йому відмовити людської поведінки з ним, то тим більше обережности наказує закон відносно превенційно арештованого. Однак для берестейської вязничої сторожі ані постанови закону, ані постанови вязничих реґуляміпів, ані найпростіше почуття гуманности не були знаними категоріями...

ОСТАННІ ВІСТИ

З РАДИ ЛІҐИ НАЦІЙ.

Рапорт японського делеґата в польсько-німецькій справі.

У довірочних нарадах, що йшли два останні дні в Женеві, німецька делеґація поставила була такі домагання: 1) Рада Ліґи Націй признає, що Польща зломила женевську конвенцію, 2) вибір комісії, що розглянула би гнет німецького населення в Польщі, 3) усунення воєводи Ґражинського та розвязання „Звйонзку Повстанців“ (або відібрання йому привілеїв).

Переговори йшли два дні між делеґатами Польщі та Німеччини при посередництві Англії та Франції. Предметом переговорів був зміст рапорту, який зложив Раді японський делеґат.

У суботу радили над редакцією горішньошлеської резолюції. В год. 4. відчитали рапорт у польсько-німецькій справі. У 1. і 2. части рапорт говорить про німецькі ноти і зажалення Фольксбунду. Справоздавець гадає, що Рада покищо повинна висловлюватися в справі змісту інформацій, які дістала, а які приймає до відома. Політичний бік справи є предметом дальшої части рапорту. В 3-ій части рапорту справоздавець признає, що Польща в богатьох випадках нарушила 75. і 82. уст. горішньошлеської конвенції. Вкінці справоздавець висловлює здогад, що Рада Л. Н. зажадає перед травневою сесією подрібного експозе польського уряду в справі вислідів зарядженого слідства та в справі санкцій та відшкодування. В четвертій части рапорту справоздавець каже, що з дебати в Раді виходить „Звйонзек Повстанців“ не влекшує зближення між двома народами. Ясне, що союзи на Шлеську, які з нац. погляду мають виразні тенденції, не повинні мати привілеїв, що моглиб принести шкоду нац. меншинам. Тому польський уряд повинен скасувати звязки між владою і такими Звйонзками. Перед найближчою сесією Рада повинна поінформуватися, що польський уряд думає зробити, щоби скріпити довіря німецької меншини на Гор. Шлеську до уряду.

Рапорт цей прийняла Рада без уваг.

Замикаючи засідання Гендерсон подякував справоздавцеві та зазначив, що **справи меншин є міжнародніми справами** та справами Ліґи Націй, **тому всі мають в тім інтерес, щоби були полагоджені справедливо.**

Краківський „Час“ про положення Польщі в Женеві.

Краківський „Час“ з 25. січня в передовиці „Порозуміння в справі німецьких зажалень“ пише: „Боротьба, що два останні дні йшла в Женеві, належала, як заздалегідь можна було передбачити, до найтяжчих, які Польщі в своїй обороні прийшлося зводити. А саме утруднював її факт, що по польському боці зайшли у виборчій кампанії деякі помилки, які можна було трактувати як нарушення обовязуючої нас женевської конвенції. Міністр Залеський признав це льояльно та заповів в імені уряду, що ведеться слідство та що там, де зайшли надужиття, уряд винуватців покарає, а пошкодованих винагородить“.

БЮДЖЕТ МІН-СТВА ВІЙСЬК. СПРАВ.

Промова пос. Яворського. — Українські представники кинули засідання.

Дня 24. січня на засіданні бюджетової комісії в дискусії над бюджетом мін-ства військових справ пос. **Ол. Яворський (УНДО)** сказав між ін.: Вояки-українці не мають достаточної духовної опіки. Крім першого дня Різдва та Великодня вояків української національности посилають на вправи. На римо-католицькі свята дістають безплатні залізничні білети, зате на греко-кат. свята вояки мусять платити залізницю. Вояків-українців називають гайдамаками та більшовиками. Часто арештують учнів 7. і 8. ґімн. кляси, потім не приймають їх до ґімназії, беруть до війська та не пускають до школи підхорунжих. Бесідник знав учня 8-ої ґімн. кляси, що був ординансом. Українці мусять застерегтися проти того, щоби війська вживали для політичних цілей. Годі вживати військо для підсичування національної боротьби, як це було останніми часами, у Бересті та т. зв. пацифікації. Військо висилали, щоби нищило життя й майно українців. (Голова комісії пос. Бирка: Для справ пацифікації є інша комісія. Прошу говорити в іншім тоні, бо відберу вам голос). Старшини та вояки не сміють поневіряти честь інших горожан. Останніми часами той принцип зломили. Вже першого тижня тієї пацифікації... (Голова: Для тієї справи є інша комісія. Прошу вернути до предмету нарад, бо мусітиму відібрати вам голос). Я користуюся нагодою, що тут є п. міністр і подаю факти. В підгаєцькім повіті підчас маневрів улани знущалися над населенням села... (Голова: Відбираю вам голос).

Опісля пос. Арцішевський (Кл. Нар.) просив, щоби його допустити до голосу, бо в пятницю не міг докінчити промови. Таксамо домагався пос. **Ладика**. Комісія не згодилася, тоді **представники Українського Клюбу Яворський та Ладика вийшли зі салі.** Потім ген. Конажевський відповідав пос. Яворському. Пояснював, що військову асистенцію у Сх. Галичині дано на домагання адміністраційної влади. Це було згідне з приписами. Опісля пригадав, що мін. Складковський подав був виказ зброї, яку відібрали українському населенню в Сх. Галичині.

У голосуванні відкинули поправки (Кл. Нар. і Стр. Хл.) про скреслення з диспозиційного фонду 2,000.000 зол. та 140.000 з репрезентаційного фонду. Пополудні говорив керовник міністерства скарбу Матушевський.

СПОРТ

ҐАКІВКА У ЛЬВОВІ.

Змагання за чашу „Лехії“.

Чорні-Україна 7:0 (2:0, 3:0, 2:0).

Львовянка-Лехія 0:0.

Ґаківка за мистецтво кляси Б.

Україна-Гасмонея 2:0 (1:0, 0:0, 1:0).

—o—

З судової салі.

Справа підпалів перед львівським судом. Процес проти селян з Радехівщини.

У суботу, 24. січня після оречення ст. радника воєвідства Івахова, якого візвали в характері знавця політичних справ у Сх. Галичині, **відчитано те ч. „Сурми“, в якім сказано, що також фільварок у Бишеві підпалено на приказ УВО.** На цьому замкнули доказове поступовання.

Перед північю запав присуд. На основі вердикту присяглих, які **потвердили лише питання у відношенні до обв. Савчука, трибунал засудив його на шість літ тюрми. Інших обвинувачених увільнили.**

—o—

АВТОБУСОВА КАТАСТРОФА.

24. січня в Бидгощі автобус, яким їхало 18 людей, наслідком того, що вулиця була слизька, скотився у ріку Брду. Шофер і власник вискочили заздалегідь і врятувалися. Авто пірнуло у воду аж по дах. Чотирьох пасажирів доплило до берегу. Пожежна сторожа розрубала дах і видобула 8 на пів притомних подорожних, 6 інших згинуло, заки зявилася сторожа.

—o—

Наша музика в Празі.

Концерти українських колядок і щедрівок. — Чеський диригент. — Традиція Кошиця і її недосяжний рівень. — Наші різдвяні пісні і чеська музика.

Концерти українських колядок і щедрівок, що відбувалися що-року в Празі під мистецьким проводом диригентки п. Плятоніди Росіневич-Щуровської (колишньої співробітниці Кошиця), здобули собі вже деяку славу, а своїми прикметами чистого українського мистецтва були немов продовженням великої традиції Капелі Кошиця.

Від виступів „Капелі“ українське хорове мистецтво стало не лише предметом особливої уваги чеського музичного світа, але і недосяжним ідеалом для дальшого розвитку хорового мистецтва у самих чехів. Українське хорове мистецтво нерозривно звязане з характером української народньої пісні і з характером творчости українських композиторів, і тому чехи пробували розвивати свій хоровий спів також на українських піснях. Перед кількома роками чеський диригент А. Беднарж зі своїм чеським хором дав у Празі першу спробу такого співу, вкладаючи у програму свого концерту такі українські пісні як „Дума про Почаївську Божу Матір“ та „Ой пряду, пряду“ (М. Леонтовича). Сьогорічний концерт українських і чеських колядок (5. січня) був першою спробою співу українського хору під проводом чеського диригента, Яна Ступки.

Відразу треба зазначити, що ця спроба з мистецького боку закінчилася назагал невдачею.

Голосовий матеріял хору був доволі добрий. Тенори трохи слабі. Жіночі голоси добрі, але між сопранами один голос надто різко відділявся від інших.

У програму входили композиції К. Стеценка (Ой видить Бог, Щедрий вечір, А у того хозяїна, Ой на горонці, Ой сивая зазуленька), М. Леонтовича (Зайчику, Щедрик) та Ступницького (Ой рано кури запіли). Крім цього частину програми виповнили чеські колядки (Кршічки, Грабовського та Фідлера).

Ще не так давно, коли завдяки Капелі Кошиця українська пісня та українське хорове мистецтво показалося всьому світові у своїй чистій національній формі, дивуючи своєю вигладженою барвистістю та природною щирістю всіх знавців західньо-европейської музики. Тоді появилися навіть окремі праці присвячені розборові українських пісень і їх хорового виконання. Як характеристичні прикмети української хорової пісні підкреслювали її високе мистецтво простонародньої поліфонії та контрапункту, багате не лише народніми музичними думками, але й високо-художньою та оригінальною композиторською працею. Чужинці зазначували, що ця поліфонія українських пісень визначується мельодичною самостійністю голосів, звязаних законами штучного контрапункту, при чому вся штучність не затирає народнього характеру пісні, а навпаки є лише засобом, щоби цей народній характер виявити в повній його силі. Порівнюючи чеську мистецьку творчість у хоровім мистецтві з українською, проф. Неєдлі писав, що чехи вже не вміють по народньому творити, а також затратили хист відтворювати народнє мистецтво. Це торкається всіх чеських хорів і те саме треба сказати і про наш український хор під проводом чеського диригента.

В українських колядках і щедрівках, зложених українськими композиторами бракувало цього року того мистецтва, що його свого часу вмів ґеніяльний Кошиць зняти на самі вершини спонтанної, внутрішньо пережитої творчости. Голоси уніформовано в одну голосову якість, не використовуючи їх ріжнобарвности для того, щоби зберігти природну красу української пісні, т. зн. не використовуючи виразового змісту тембру поодиноких голосів. Нинішня чеська музика, а головно спів, як справедливо завважує проф. Неєдлі, — не розуміє того, чим є абсолютна сила звуку для музичного виразу. Від себе можемо додати, що цього розуміння не видно було і в цьогорічному концерті українських колядок і щедрівок. Багато пісень (нпр. Щедрий вечір, А у цього хозяїна, і ін.) у виконанні Я. Ступки виходили без життя і пластики, без жадних нюансів рівно та сухо. Наші пісні назагал строфічні, або-

нові з більшої кількости однакових куплетів і українські композитори обробляють музично звичайно лише один куплет. Але при співі не можна усіх куплетів пісні повторювати однаково. Диригент сам мусить накладати на них барви відповідно до змісту, силою звуку, темпом, чи барвою голосів. У нашому концерті майже не видно було такої мистецької творчости диригента.

Дуже можливо, що диригент-чех не знав також того, що наші різдвяні пісні це не нинішні чеські, і що вони дуже часто не мають нічого спільного з церковним співом, а часом оба елементи, церковний і світський, в собі обєднують. Цим можна би пояснити таку помилку, що він цих двох основних музичних стилів наших колядок не відріжняв. Зате чеські колядки вийшли вдатніше у свому природному церковному стилі виразно римо-католицького забарвлення, хоч також дуже часто не мали ніяких нюансів.

На особливу увагу заслуговує виконання пісні „Щедрик, щедрик, щедрівочка". Оригінальне, чисто художнє розуміння цілої композиції цієї пісні і по мистецьки переведена ґрадація голосів, заслуговують на повне признання, а рівночасно дозволяють сподіватися, що і чеська творчість на полі нашого хорового мистецтва може дійти до небуденних успіхів.

К. П.

Українські петиції перед Лігою Націй.

З Женеви наспіла до нас телеґрафічно така вістка: Рада на приватнім засіданні розглядала нині чотири українські скарги. Після дискусії рішили відложити справу на пізніше і передати її до Льондону до комітету складеного з британського премієра і делеґатів італійця та норвежця, щоби розглянути її основно.

—o—

НОВИНКИ

— **На розбудову Національного Музею у Львові** (Мохнацького 42) вплатили: В. Іжицький (цеглою) 750 зол., інж. Рейс (цеглою) 240 зол., робітники з „ґляйхи" 105 зол.; по 100 зол. члени Комітету розбудови: Еп. Никита Будка, Михайло Возняк, д-р Маріян Стахурський; по 10 долярів: оо. Ц. Добротвір і Лев Чапельський; Свєнціцька Віра з товаришками позичкою 80 зол.; по 20 зол. С. Садовська з Гермополя, о. В. Ґмитрасевич і проф. М. Позек; д-р С. Никифорак 19 зол., Т. Вороний 15 зол., Д. Коренець 10 зол., Ю. Глушевський 1 долар; по 5 зол. Семен Козак, Я. Ляйтер і д-р Я. Пастернак; Мгр. Петерсен з Льондону 4, оо. М. Черкавський з Дахнова і Н. Цобрянський по 3 зол. — Усі Вп. члени Комітету розбудови зволять доповнити свої вплати до первісно встановленої висоти 100 зол.

— **Кооператива студентів вис. торг шкіл „Торговельник" у Львові** влаштовує в неділю 22. лютого ц. р. в салях „Української Бесіди" великі вечерниці з котильйоном. Вступ виключно за запрошеннями, які можна дістати в домівці „Торговельника" при вул. Супінського 21 (Академічний Дім). Добірний буфет у власному заряді по умірковуних цінах. Сальонова модерна орхестра. Візитовий стрій.

— **Повісився на хресті.** Коло села Кропивник у калуському повіті невідомий чоловік повісився на придорожнім хресті. В його кишенях найдено лист, в якім самовбивник написав перед смертю, що кінчає життя через брак праці. Ідентичности цього самовбивника ще не вдалось ствердити.

— **Бандитська ватага перед судом.** У Палермі закінчився судовий процес проти 117 членів бандитської ватаги, яка гуляла по Сицилії та вбила багато осіб. Розправа тревала цілих 3 місяці і скінчилась так, що 53 підсудних звільнено через брак доказів вини, а інших засуджено на досмертну вязницю та на інші кари, найменше 3 літ. Загально цей присуд визначив майже 1000 літ вязничної кари.

— **У кігтях ДПУ.** В селі Турківщина, п. Молодечно, яке лежить пів кільометра від радянського кордону жив Іван Шепеко, який перед кількома місяцями утік перед колективізацією із СРСР до Польщі й там оселився. Більшовики, видно, знали, де він перебуває, і на днях до цього села закрався в ночі відділ радянської прикордонної сторожі і схопив Івана Шепека та забрав його зі собою на радянську територію, сконфіскувавши в його кімнаті всякі документи й папери. Можна догадуватись, що чекає нещасного збігця, який попав у руки тієї влади, від якої втік на чужину.

— **Самовбивства в Европі.** Статистика виказує, що в Европі річно кінчить життя самовбивством пересічно 50.000 осіб. У самій Німеччині в 1928 році наложило на себе руку 16.036 осіб; це значить, що щодня прощалось добровільно зі світом 44 горожан Німеччини. В Мадярщині і в ЧСР на 100.000 мешканців є щороку 26 самовбивників, у Франції на 100.000 горожан припадає 17 самогубців.

— **Сензаційна книжка.** Багато письменників писало про життя й відносини в екзотичних краях, але все це були плоди авторів, що знали те життя посередно, а не безпосередно, або знали з обсервації протягом короткого часу. Аж недавно один мурин Бата Кіндай, родом із найглухіших пралісів Африки, з країни людоїдів, видав у Ню Йорку твір п. з. „Лябаголя, або правдива африканська історія". Цей твір вийшов уже і в німецькім перекладі. Автор прожив молодість у глибині Африки, потім попав до Америки, здобув освіту й став письменником та видав твір, що є його автобіографією. Про свою країну, де родився, оповідає в творі правдиві чуда. Це країна в околицях французького Судану, де живуть малпи, слони, жахливі вужі та льви, а люди, мешканці того краю, мало ріжняться від звірят — і досі не цураються людоїдства. Автор твору знає життя і звички африканських звірят і диких муринських племен якнайкраще та описує те життя дуже цікаво. Звіринний світ представлений в новім, оригінальнім світлі. Автор твердить, що в його країні дівчата дозрівають в 9-ім році життя, хлопці в 13-ім і тоді починають вільне поліґамічне життя. Мущина може мати десятки жінок, але коли жінка зрадить чоловіка, то він має право відрізати її груди й віддати „королеві" в найми. Сам автор мав аж 6 жінок та покинув їх і втік далеко до міста із цікавости, щоби бачити білих людей, европейців, про яких мати оповідала йому, що вони білі як чорти, мають одно око, одну руку, одно вухо. Один европеєць зі Шкоції взяв цього мурина до себе і виїхав з ним до Европи. Цей мурин був у Льондоні, Берліні, Парижі, а тепер як артист виступає в нюйорськім кабареті та заробляє також тим, що виробляє перед публикою ріжні чуда: пробиває собі лице ножем, ковтає полумя, каже рости цвітам у вазонках за кілька хвилин і т. д. Його автобіографія це справжня сучасна Одиссея.

— **Конскрипція в ЧСР.** Конскрипція, яку переведено в чехословацькій республиці в грудні 1930, виказує, що ЧСР. має 14,723.234 населення, себто населення збільшилось на 1,115.859, що дає 8.2 проц. пересічного приросту. Цікаве, що найбільший приріст населення (19.9 проц.) виявила Закарпатська Україна, тоді як у Чехії населення збільшилось тільки на 6.4 проц., на Моравії і Шлеську на 6.8 проц. Щодо густоти населення, то в Чехії на 1 км² припадає 136 мешканців, на Словаччині 68, на Моравії 33, на Закарпатській Україні 47 мешканців. Згідно з вислідом конскрипції ЧСР. має 5 міст, яких населення перевищує 100.000 душ, а саме Прага, Берно, Братислава, Пільзно і Моравська Острава. Міст, що мають від 50—100.000 мешканців є тільки два: Кошиці й Оломунець, міст між 30—40.000 населення є 9, міст між 20—30.000 населення є 18, з того два на Закарпатті. Як виказує ця конскрипція, в Ужгороді живе 26.669 мешканців. (перед 10 роками цей головний центр Західної України мав тільки 20.601 мешканців), у Мукачеві 26.123 (в 1921 р. — 20.865), у Пряшеві, який належить до Словаччини, 21.870 (в 1921 р. — 17.577).

Відозви й комунікати.

Конгресовий Комітет „Рідної Школи".

В свому ювилейному році (1931) Головна Управа „Рідної Школи" має намір уладити педагогічний конґрес, по можности в місяці жовтні, як у місяці осиування Товариства перед 50 роками (1881).

Подібний конґрес задумувало Товариство уладити ще в ювилейному Шевченківському році (1914), одначе тоді праці Конґресового Комітету перебила війна.

Задля уладження цьогорічного Конґресу, який повинен стати показчиком дотеперішніх наших педаґоґічних осягів і виложником нашої педаґоґічної ідеольоґії, постановила Головна Управа утворити Комітет і запросити на його членів д-ра Івана Копача, д-ра Остапа Макарушку, дир. Володимира Кузьмовича, д-ра Кости Кисілевського, інсп. Івана Середу, п. Константину Малицьку, проф. Ів. Гриневецького, одного представника „Учительської Громади" й одного „Взаїмної Помочи Учителів". Комітет має право кооптації.

Перше засідання Конґресового Комітету відбудеться в суботу 7-го лютого в год. 6. вечором в домівці „Рідної Школи".

Головна Управа „Рідної Школи".

—o—

З судової салі.

СПРАВА ПІДПАЛІВ ПЕРЕД ЛЬВІВСЬКИМ СУДОМ.

Процес проти селян з Радехівщини.

Дня 24. ц. м. зізнавав свідок Степан Білозор з Радехова, який має в Сушні поле і перебував у родичів підсудних. Його зізнання не внесли в розправу нічого цікавого. Другий свідок Петро Пишко з Бишева зізнає, що перед підпалом стирти він бачив підсудного Савчука близько фільварку Тарнавського, коли Савчук їхав ровером. Свідок Сотер Островський, аґент слідчої служби львівської поліції, зізнає під присягою, що після підпалу в Радехівщині він виїхав на місце випадку, де поліція привела до нього підсудного Савчука та його товаришів. При переслуханні Савчук зізнав, що він підпалив стирту і що до цього намовили його Мандюк, Пура та Сафіян, які говорили, що належать до УВО., та що ця організація бореться за Україну і за те, щоби польська шляхта втікла за Сян. За підпал стирти ці підсудні обіцювали втягнути його до гуртка УВО. в Сушні, де був комендант трійки. Всі інші підсудні зараз по арештуванні зізнавали, що всі зізнання Савчука це видумка та що вони його не знають.

На запит предсідника трибуналу свідок твердить, що Савчук признався до вини без примусу і без погроз поліції, а коли його сконфронтовано з його товаришами, він говорив їм: „То ви мене тепер не знаєте? А тоді, як ви мене намовляли палити, юдили що поляки такі та такі, то ви мене знали?" Далі свідок твердить, що згідно з його конфідентськими відомостями, майже вся молодь зі Сушна належить до УВО. Оборонець д-р Шевчук кількома питаннями примушує свідка признати, що обв. Савчук не тільки зізнав з жалем, що до підпалу його намовляли нинішні підсудні, але видумував теж, що до цього намовляв його Петро Гуменюк, а слідство доказало, що Гуменюк в тім часі був у Миколаєві, 5 миль від Сушна та ніколи Савчука і не бачив, тому Гуменюка по ревізії звільнено. На запит д-ра Старосольського свідок твердить, що при ревізії в підсудних найдено дуже підозрілу літературу: „Гуцьльський Курінь"; вирізки з газет, списки жертв на інвалідів, книжку про Січових Стрільців, програму „Сокола", а „Сокіл" і УВО, то все одно.

Прокуратор Ліпш ставить внесок прочитати „Сурму" за жовтень 1930, а саме статтю п. з. „Саботажі", в якій зачислено підпал в Бишеві на рахунок роботи УВО.

Оборона устами д-ра Старосольського висловлює свою згоду на прочитання „Сурми" на доказ, що в цій статті тільки зареєстровано підпал в Бишеві між іншими пожежами, а не сказано, що стирту в Бишеві підпалено з наказу УВО.

Оборонець д-р Старосольський ставить внесок допустити до розправи ще кількох свідків зі Сушна на доказ, що підсудний Мандюк у день підпалу возив у фільварку снопи, а інші підсудні були вечором на похороні і не могли займатись саботажем.

Оборонець д-р С. Шухевич також пропонує допустити ще кількох його свідків на доказ, що підсудний Савчук працював щодня як мельник у млині до пізного вечора та не міг мати нарад у справі підпалів, на доказ, що такими дорогами, які є під Бишевом ніяка сила божа ровером їздити не може, та на доказ, що підсудного Савчука місцеві поляки та дідич вважали спокійним та порядним чоловіком і навіть його любили за коректне відношення до поляків.

Оборонець д-р Шевчук пропонує своїх свідків на доказ, що його клієнт Сафіян в день підпалу був дома в Сушні і мав скалічену ногу, тому не міг бігати до с. Забави на нараду в справі саботажів, а Савчук підчас підпалу і не виходив зі свого млина. Оборонець д-р Шевчук доказує, що Савчук пхнув інших підсудних до тюрми тільки тому, що ненавидів їх здавна за якийсь плащ, який начебто Мандюк забрав від нього на одній забаві, а інші нинішні підсудні сміялись з нього, докучали за той плащ, називали його дурнем, а Савчук у листі грозив, „що як не віддасте мені плащ, то вас усіх шляг трафить!"

Хоч акт обвинувачення говорить і про інші випадки саботажу в Сушні, як вибиття вікон у польки Катерини Самборської, підпал стирт графа Ростворовського, то правдою є, що вікна тієї Катерини не вибили з політичних причин,

але шиби ці вибили парубки зі злости на Катерину за те, що ця вдова в ночі пускала до своеі хати задними дверми поліцая, а своїх хлопців не хотіла в ночі погостити. Хлопці вибили Катерині вікна тому, що її любили та були заздрісні, а коли парубки люблять польську вдовичку, то які з них вороги поляків? Щодо фільварку графа Ростворовського, то його стирти підпалили пастухи випадково. А коли хлопці часом кинули якому полякові до керниці здохлого кота, або помазали ворота, то це ще не саботаж, бо такі збитки роблять поляки і українським ґаздам та молодицям.

Прокуратор Ліпш відкидає всі внески оборони. Д-р Шухевич далі обороняє кілька своїх внесків, так само д-р Старосольський і д-р Шевчук. У справі цих внесків трибунал іде на нараду.

Після довшої наради трибунал відкинув внески оборони, але допустив внесок прок. Ліпша в справі прочитання „Сурми". На внесок оборони допущено тільки до розправи двох свідків, присутних на салі, а саме Андрія Іщука і Василя Мандюка. Далі предсідник вручає суддям присяглих „Сурму", звертає увагу на портрет Головінського і на написи: „Бережіть та ховайте „Сурму" перед ворогами". „З рук до рук". Після цього прочитано статтю в „Сурмі", в якій між іншим говориться, що саботажі це акт мести „за звірства польської солдатески".

Свідок Іщук із Сушна зізнає після присяги по українськи, що день перед актом саботажу обвинувачений Мандюк був дома, два дні перед тим Мандюк працював із свідком на полі цілий день. Далі предсідник трибуналу перериває зізнання свідка, свідок невдоволено докоряє, що „пан предсідник мені перебили і я забув що говорити", а відтак доказує, що з Мандюка не є жадний саботажист і як його арештували, то всі в селі дивувалися. В селі нема ніякої політики, а ще як прийдуть жнива, то чоловік не має часу і в голову почухатись, а не то політикувати. Предсідник трибуналу показує свідкові „Сурму" і питає, чи в селі є така ґазетка. Свідок читає голосно слово „Сурма", здвигає раменами і відповідає: „Такої ґазети я і не бачив, а в селі є тільки „Коровяча Ґазета" і „Новий Час".

Свідок Василь Мандюк, батько підсудного зізнає під присягою, що підчас пожежі його син був дома, возив овес, а вечором повечеряв і пішов спати. Предсідник показує „Сурму" і цьому свідкові, питає, чи син мав таку ґазету, свідок оглядає „Сурму" на всі боки і каже: „Я такої ґазети не видів!" (На салі сміх).

Тут починаються зізнання радника львівського воєвідства, знавця справ УВО Івахова:

УВО — як зізнає цей свідок — має остаточну мету викликати всеукраїнське повстання, а способом до цього є піддержка постійного революційного кипіння в краю, бо на думку проводу УВО, українське населення тільки тим чином не зможе привикнути до чужої окупації та приготовиться до повстання. Ось тому час до часу Польща є зелектризована виступами УВО, як напад під Бібркою, підпали і т. д. Свідок вичисляє головні виступи УВО від 1922 року до нині: замах на маршалка Пілсудського, вбивство Твердохліба, Собінського, Матвіяса, напади на почти, на Східні Торги та інші частинні виступи УВО які є прольоґом для загального народнього повстання. Радник Івахів доказує, що всі саботажі 1930 р. це робота УВО, а не самочинні підпали. Всі балачки, що підпали були роботою комуністів чи відрухом неорґанізованих мас, є неправдою. Матірю й батьком всіх підпалів є УВО та орґанізація українських націоналістів, а коли комуністи приписують цю роботу собі, то вони присвоюють собі чужу власність. „Сурма" у статті: „Перманентна революція" признається сама до саботажів, як до свого монополю. Заяви трьох українських партій проти саботажів є плятонічні і тільки гетьманський український табор у Берліні осудив саботажі безоглядно та по мужеськи. Натомість американська українська преса містить явно комунікати УВО про саботажі. УВО підпалювала зразу тільки доми б. польських ґенералів, дідичів, б. воєводів, а тепер палить і майно польських селян-кольоністів. Ці підпали роблять на психіку українського селянства більше враження, як замахи на представників влади в місті, яких селянин не бачить. Заграви пожеж ворушать село. Хоч на чолі УВО стоїть Коновалець, то за його плечима стоять німці, які субвенціонують цю орґанізацію сто процентово. Хоч Коновалець виїзджав із Берліна до Женеви, то це була тільки тактика, бо німці підтримують УВО і досі. Так само американські українці підтримують УВО.

Комісар Івахів читає у підручнику для вишколу членів УВО статтю про польське повстання, на доказ, який крайний шовінізм панує серед членів тієї орґанізації, та що ці люди не признають супроти ворога ні етики, ні пошади. Колиб не пацифікація, то УВО могла довести до домашньої війни, тим більше, що українське громадянство або симпатизувало цій орґанізації, або стояло в резерві, а преса як от „Діло" тільки реєструвало факти саботажів, або містило невиразні статті зі скритими симпатіями до саботажів, або опубліковувало відозви проти саботажів, але за пізно. На доказ, що і „Діло" не без гріха, комісар Івахів читає допис націоналіста з Праги до редакторів „Діла", допис сконфіскований в редакції того щоденника, підчас ревізії, в якому подано перегляд пропаґандивної акції закордонних українців проти пацифікації Сх. Галичини.

—o—

ПРОЦЕС ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ПЛАСТУ В ЗОЛОЧЕВІ.

В дні 16. січня ц. р. відбулося в золочівському суді продовження розправи, переваної дня 18. грудня мин. року, проти 20 членів Пласту в Золочеві. Між обвинуваченими був теж о. М. Хміловський, голова Філії Т-ва охорони дітей і опіки над молодю в Золочеві.

Акт обвинувачення закидував усім проступок з § 305 к. з. себто орґанізування і приналежність до нелеґального й „вивротового" товариства.

На підставі переведеного доказу, що всі обвинувачені були членами Філії Т-ва опіки над молодю і як такі творили в ній на основі статуту Т-ва й реґулямінів Головної Управи цього Т-ва у Львові пластову секцію, звільнено всіх від вини й кари,

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Wojciech Saryusz-Zaleski: „DZIEJE PRZEMYSŁU W B. GALICJI" 1804–1929 ze szczególnem uwzględnieniem historji rozwoju S. A. L. Zieleniewski i Fitzner-Gamper. Wydawnictwo z okazji 125-letniego jubileuszu z przedmową prof. d-ra Franciszka Bujaka. Kraków 1930. Стор. 340 Форм. 4°. Книжка ця незвичайно цінна, даремно що її завданням особливо підкреслювати тільки одну ділянку галицького промислу. Ця праця є, здається, першою спробою дати історичний нарис розвитку промислу в Галичині. І саме тим вона цікава не тільки для поляків, але й для українців.

ЖУРНАЛИ.

„КІНО", журнал кіново-фільмової індустрії, Львів, 15. січня 1931. Ч. 2. Рік II.

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР", орґан Т-ва „Сільський Господар" у Львові, 15. січня 1931. Число 2.

NASZA PRZYSZŁOŚĆ. Wolna trybuna zachowawczej myśli państwowej, tom VII, styczeń 1931. Treść: Jan Bobrzyński: O reformę ustroju; Józef Wielowiejski: Chrzescijańscy rolnicy; Stanisław Arct: Polskość na emigracji; Antoni Starodworski: Watykan a sowiety; Józef hr. Tyszkiewicz: Rozmyślanie o demokracji; Stanisław Majer: Kryzys i handel; Adam hr. Romer: Pacyfizm masonerji; „Stańczyk": Patriotyzm chłopski; Głosy czytelników; Kronika.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 24. січня 1931 року — масло експортове і десерове пріма за кільо 4 золоті; літра молока 0·27 сот.; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 9·90 зол

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 26. січня, година 7·30 веч. Симфонічний концерт під батутою Е. Массінія.

Вівторок, 27. січня, година 7·30 веч. „Аїда".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Понеділок, 26. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Вівторок, 27. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Понеділок, 26. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Вівторок, 27. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „За океаном" (Моріс Шевальє).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Катерина I." (Ліль Даговер, Смірнов, російські пісні).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Індійська гробниця" (Конр. Файт).

ОАЗА: „Під кріввлями Парижа".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Рапсодія кохання".

ПАН: „Отруйник" (Конрад Файт).

ПАСАЖ: „У путах зрадників". „З дня на день".

ПРОМІНЬ: „Людина з блакитною душею".

ФАТАМОРГАНА: „Кохання в кайданах". „Княжна джезбенду".

ХИМЕРА: „Пропавша жінка" (Мері Кід).

СТИЛЕВЕ: „Леґіон засуджениців". „Пат і Паташон".

УТІХА: „Володар Сагари" (Вол. Гайварін).

Програма радіо.

Понеділок 26. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·15 „Погибаючий Париж", відч., 20·00 Міжнародній концерт. **Рим** (441,2) 20·40 Концерт. **Відень** (516,3) 19·55 Ліштів вечір. **Мілянo** (500,8) 21·00 Концерт Мареді. **Берлін** (419) 21·10 „Пять перед 12-ою" година духів. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·55 Легка музика. **Ляйпціг** (259,3) 21·40 Пісні, відс. Фоґель. **Льондон** (261,3) 14·15 Концерт, 20·45 Водевіль, 22·40 Кам. концерт. **Букарешт** (394,2) 20,40 Флет. **Стокгольм** (435,4) 19·30 Спів і рецитація. **Прага** (486,2) 20·00 Міжнар. концерт. **Харків** (937,5) 16·00, 20·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 17·30 Муз. авдиція, 19·20 Радіоінсценізація, 20·20 Концерт рос. музики XX ст. **Москва** (1481) 9·30, 12·00, 15·00, 20,00 Концерт. **Париж** (1724,1) 21·45 Концерт.

Вівторок 27. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Симфонічний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Радіоорхестра. **Льондон** (356,3) 13·00 Концерт. **Букарешт** (394,2) 16·00 Румунська музика. **Берлін** (419) 20·30 Твори Моцарта. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 19·30 Військова орхестра. **Відень** (516,3) 10·30 Концерт в честь Моцарта в Зальцбурґу. **Будапешт** (550,5) 12·05 Концерт солістів. **Харків** (937,5) 20·00 Етнографічний концерт.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10